

**DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT**

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
2023/2353

Vår ref
23/2062-

Dato
1. juni 2023

**Dokument 8: 240 S (2022-2023) Representantforslag fra
stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen og Gisle Meininger
Saudland**

Jeg viser til brev av 23. mai fra Arbeids- og sosialkomiteen, vedlagt representantforslag (Dokument 8: 240 S (2022-2023)) fra stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen og Gisle Meininger Saudland:

- 1. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til et forenklet utføresystem der all restarbeidsevne lettere skal kunne kombineres med en gradert uføretrygd, slik at personer ikke blir tvunget over på 100 pst. uføretrygd.*
- 2. Stortinget ber regjeringen påse at personer som får lønnsforhøyelse, ikke blir trukket i uføretrygden av Nav.*
- 3. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til økning i fribeløpsgrensen for uføre.*

Jeg vil nedenfor gi min vurdering av forslagene.

Kombinasjon av arbeid og gradert uføretrygd

Som det framgår av bakgrunnsbeskrivelsen for forslaget, er det et vilkår for rett til uføretrygd at evnen til å utføre inntektsgivende arbeid (inntektsevnen) er varig nedsatt med minst halvparten. Ved yrkesskade- eller sykdom ytes det uføretrygd ved uføregrader ned til 30 prosent. Jeg vil i tillegg gjøre oppmerksom på at det er tilstrekkelig at inntektsevnen er varig nedsatt med 40 prosent for personer som mottar arbeidsavklaringspenger når krav om uføretrygd settes fram. De fleste nye uføretrygdede kommer fra arbeidsavklaringspenger, og ifølge Arbeids- og velferdsdirektoratet var andelen som kom fra AAP i løpet av 4. kvartal 2022 på 84 prosent.

Jeg deler representantenes syn på at kombinasjon av jobb og uføretrygd kommer både arbeidstaker, arbeidsgiver og samfunnet til gode, og at tilknytning til arbeidslivet vil forhindre utenforskap og gi en tilhørighet. Regelverket legger imidlertid etter min mening allerede godt til rette for dette.

Dersom vilkårene for uføretrygd er oppfylt, dvs. at inntektsevnen er tilstrekkelig nedsatt pga. varig sykdom, skade eller lyte, tilstrekkelig medlemskap i folketrygden forut for uføretidspunktet og det er gjennomført hensiktsmessig behandling og arbeidsrettede tiltak, skal det fastsettes en uføregrad. Dette gjøres ved å sammenligne inntektsevne før og etter uførheten. I den konkrete vurderingen av hvor mye inntektsevnen er nedsatt, legges det vekt på alder, evner, utdanning, yrkesbakgrunn og arbeidsmuligheter på hjemstedet eller andre steder der det er rimelig at vedkommende tar arbeid. Inntektsmulighetene i ethvert arbeid som vedkommende nå kan utføre (inntekt etter uførhet), sammenlignes med inntektsmulighetene som vedkommende hadde før uføretidspunktet (inntekt før uførhet).

Jeg kan vise til at dersom den uføre har tapt en del av inntektsevnen, skal uføregraden svare til den delen som er tapt. Uførheten graderes i trinn på fem prosentpoeng. I folketrygdloven § 12-10 framgår det uttrykkelig at det alltid skal vurderes om uføregraden skal settes lavere enn 100 prosent.

Den fastsatte uføregraden endres ikke selv om den uføre får en høyere inntekt enn det som var lagt til grunn ved innvilgelsen, men kan økes dersom inntektsevnen blir ytterligere nedsatt og det settes fram krav om økt uføregrad. Det skal da fastsettes et nytt uføretidspunkt dersom dette er til fordel for vedkommende. Jeg vil understreke at siden uføregraden ikke lenger revurderes ved inntekt over et fribeløp, kan man være i arbeid og ha inntekt selv det formelt er registrert 100 prosent innvilget uføregrad.

Arbeids- og velferdsdirektoratets statistikkoversikter viser følgende fordeling av antall mottakere av uføretrygd etter uføregrad og alder per 31. mars 2023:

	I alt	Tom. 49	50	51-69	70-80	81-99	100
I alt	366 656	3 340	20 418	15 999	11 348	6 016	309 535
18-29	21 917	56	229	298	258	231	20 845
30-39	40 290	334	1 444	1 367	1 093	622	35 430
40-44	27 609	331	1 450	1 305	978	470	23 075
45-49	37 084	498	2 280	1 962	1 313	708	30 323
50-54	54 178	601	3 677	2 936	1 971	925	44 068
55-59	68 856	729	4 751	3 585	2 363	1 222	56 206
60-64	79 837	618	4 704	3 321	2 414	1 329	67 451
65-67	36 862	172	1 882	1 222	957	509	32 120
Uoppgitt	23	1	1	3	1	-	17

Arbeids- og velferdsdirektoratet uttaler i forbindelse med utgivelsen av statistikkene at de observerer at det blir flere med 100 prosent uføretrygd over tid. De peker på at en årsak til dette kan være at uføresammensetningen endres. De fleste yngre nye uføretrygdede mottar i større grad full uføretrygd, mens de eldre (som oftest med gradert uføretrygd), går ut av ordningen.

Jeg vil i denne forbindelse vise til at regjeringen har foreslått et tidsavgrenset forsøk med arbeidsorientert uføretrygd for unge under 30 år, som ellers ville fått 100 prosent uføretrygd. Det er en betydelig gruppe unge med helsemessige utfordringer som til tross for arbeidsrettet oppfølging ikke klarer å få jobb i det ordinære arbeidsmarkedet. I forsøket skal to nye virkemidler kombineres. Personer som har fått vedtak om (arbeidsorientert) uføretrygd skal få tett oppfølging av Arbeids- og velferdsetaten også etter vedtaket, og det kan avtales at lønnen kan settes lavere enn lønn fastsatt på ordinære vilkår (trygdejustert lønn). Det skal gis inntektssikring i arbeidssøkerperioden.

Lønnsforhøyelse når man mottar uføretrygd

Når uføregraden fastsettes, skal det samtidig fastsettes en inntektsgrense, som skal svare til inntekt etter uførhet (den inntekten vedkommende forutsettes å kunne skaffe seg ved å utnytte sin restinntektsevne) tillagt 40 prosent av grunnbeløpet per kalenderår. Inntektsgrensen oppreguleres årlig i samsvar med økningen av grunnbeløpet. Dersom inntektsgrensen i 2022 var 250 000 kroner (inntekt etter uførhet) pluss 44 591 kroner (0,4 G), dvs. til sammen 294 591 kroner, vil dermed inntektsgrensen for 2023 bli oppregulert med 6,41 prosent, tilsvarende økningen i grunnbeløpet, og utgjøre 313 473 kroner (266 025 kroner i inntekt etter uførhet, pluss 47 448 kroner (0,4 G)).

Uføre med gradert uføretrygd kan dermed over tid ha den samme lønnsveksten ved siden av sin graderte uføretrygd som øvrige lønsmottakere uten at uføretrygden blir redusert. I noen tilfeller vil uføre imidlertid kunne få en høyere lønnsutvikling enn den generelle økningen som er lagt til grunn. Dette kan for eksempel skyldes jobbskifte, ansiennitetsopprykk mv. For å legge til rette for at også delvis uføre skal kunne ha en karriere- og lønnsutvikling på linje med andre arbeidstakere uten å få avkortet uføretrygden, er det egne regler som skal ta høyde for dette. Dersom inntektsøkningen ikke skyldes økt stillingsandel, kan vedkommende be Arbeids- og velferdsetaten om å endre fastsettingen av inntekt før og etter uførhet, slik at vedkommende får en ny og høyere inntektsgrense. Dette er nærmere regulert i forskrift om uføretrygd fra folketrygden (FOR-2014-12-05-1602) § 2-3 Endring av inntekt før og etter uførhet.

Jeg mener på denne bakgrunn at dagens regler ivaretar uføretrygdede som mottar lønnsforhøyelser.

Fribeløpet

Hva gjelder fribeløpsgrensen for uføre, viser jeg til mitt brev av 3. mars 2023 til Arbeids- og sosialkomiteen med vurdering av representantforslag Dokument 8: 136 S (2022-2023). Som jeg der har gjort rede for i tilknytning til forslag nr. 1.a, må hensynet til god inntektssikring og

at det skal lønne seg for uføre å jobbe, balanseres mot hensynet til arbeidslinjen. En heving av fribeløpet, for eksempel til 1 G, vil kunne gi en samlet utbetaling av trygd og lønn på mer enn 100 prosent av tidligere inntekt. Det vil også gjøre det mindre lønnsomt å kombinere delvis arbeid (for eksempel 50 prosent stilling) med gradert uføretrygd (50 prosent) sammenlignet med å først få innvilget 100 prosent uføretrygd for så å begynne i delvis arbeid (50 prosent).

Den tidligere uførepensjonsordningen (før 2015) med en friinntekt på 1 G, hadde ett års ventetid før man kunne ha inntekt uten revurdering av uføregraden, og inntekter over 1 G medførte revurdering av uføregraden og tilbakebetaling av for mye utbetalt ytelse.

Den fleksible og «sømløse» ordningen vi har i dag for å kunne kombinere uføretrygd og arbeid er ikke lett å forene med et høyt fribeløp. Jeg mener fortsatt at det ikke skal lønne seg mer å kombinere jobb og trygd enn å bli stående i eller jobbe i en fulltidsstilling. En økning av fribeløpsgrensen må derfor, som jeg har nærmere redegjort for i ovennevnte brev, ses i sammenheng med andre elementer i ordningen. Jeg viser for øvrig til at det i forbindelse med behandlingen av ovennevnte representantforslag ikke ble gitt tilslutning om å be regjeringen om å vurdere en økning i fribeløpet for uføre.

Marte Mjøs Persen